

Současná krajinářská architektura

Přednáška č.7

Krajinářská architektura v postindustriálních územích

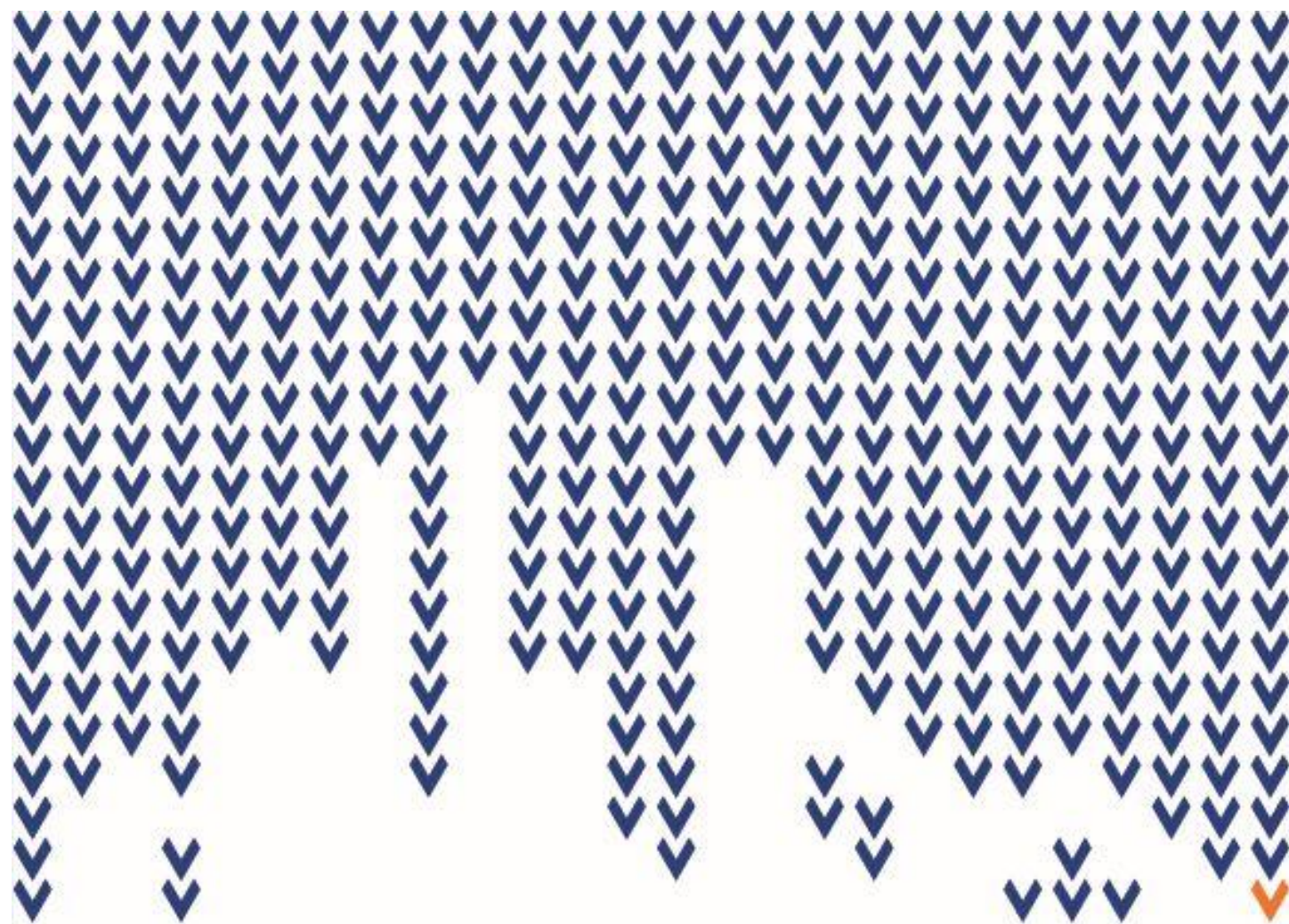
Gußstahlfabrik

Witkowitz

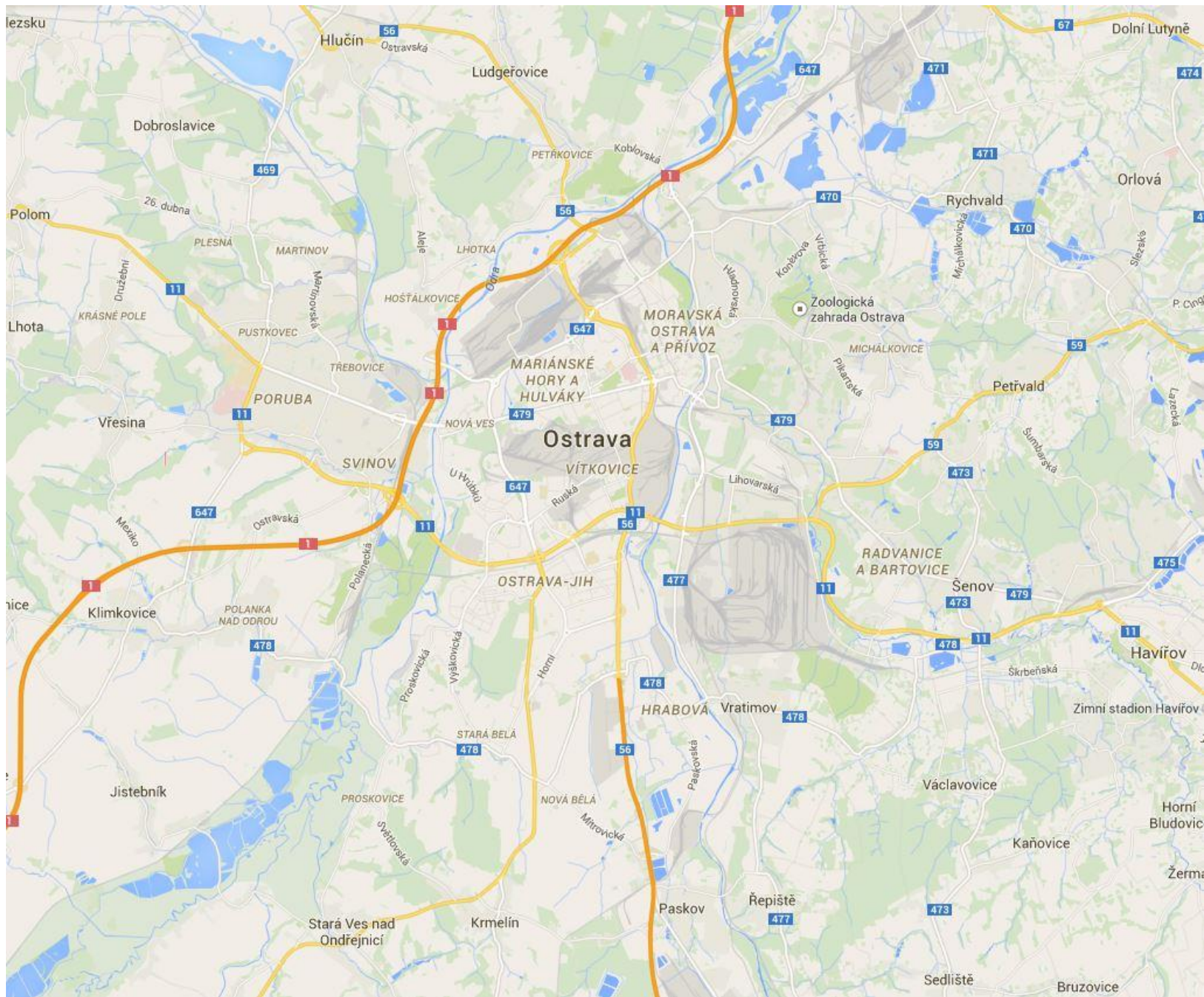

[http://videominuta.cz/Reference.aspx#!lightbox\[pictures\]/24/](http://videominuta.cz/Reference.aspx#!lightbox[pictures]/24/)

DOLNÍ OBLAST VÍTKOVICE

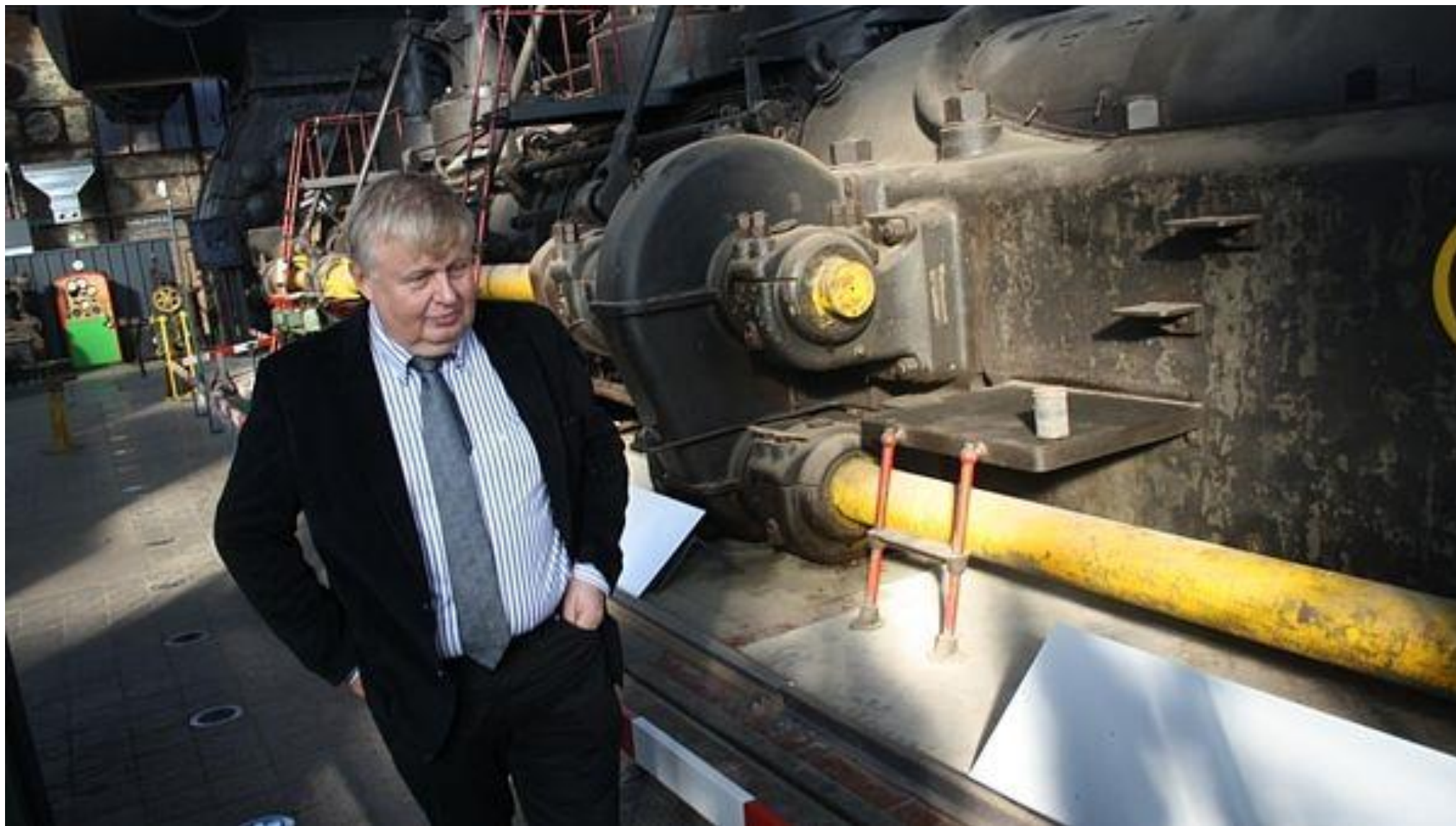

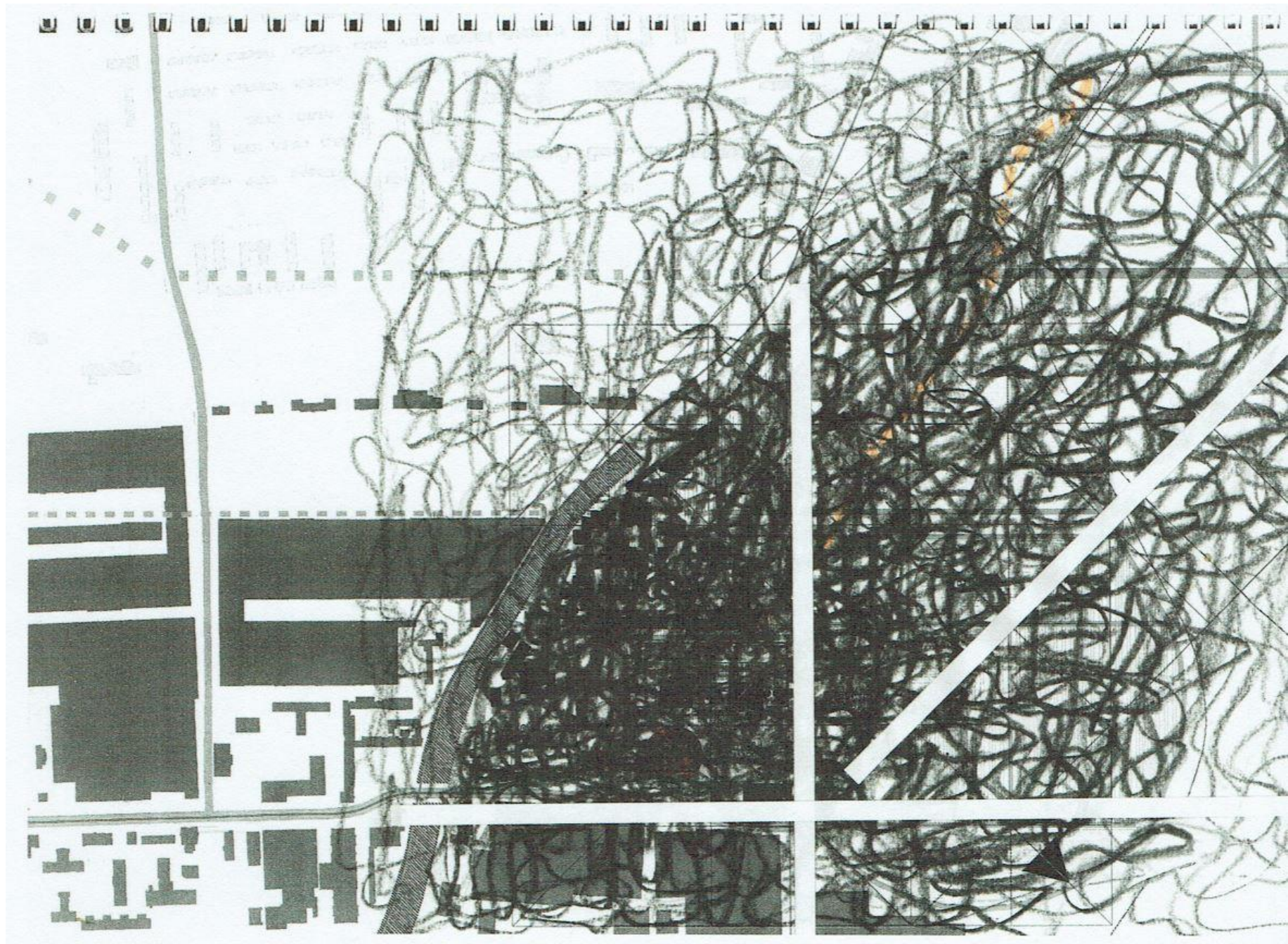

<http://www.designmagazin.cz/architektura/18778-vitkovice-se-meni-ve-vzdelavaci-a-kulturni-centrum.html>

<https://www.youtube.com/watch?v=rhq7Ry6UTD4>

<https://www.youtube.com/watch?v=FVdPDNPs4yU>

Zóna ekologických rizik vyššího stupně - rizika vylučující

Jedná se o záplavové území ovlivované stoletou vodou. Produkční potenciál půd je nízký. Půdy jsou méně odolné proti účinkům kyselých srážek. Oblast ohrožená emisemi a exhalacemi. Na ploše dochází ke kontaktu mezi povrchovými a podzemními vodními kolektory. Podzemní voda je v těchto kolektorech v bezprostřední spojitosti s vodou v povrchovém loži. Jedná se o hydrogeologicky nejvýznamnější území fluválních štěrku a písku v údolní nivě. Z hlediska zakládání staveb se jedná o vřidlavé vrstvy písčité a štěrkovitého zemin o mocnosti kolem 5 m uložených na podkladu střídivých vrstev soudržných a nesoudržných zemin - nevhodné základové půdy. Hladina podzemní vody v hloubce pod 2 m.

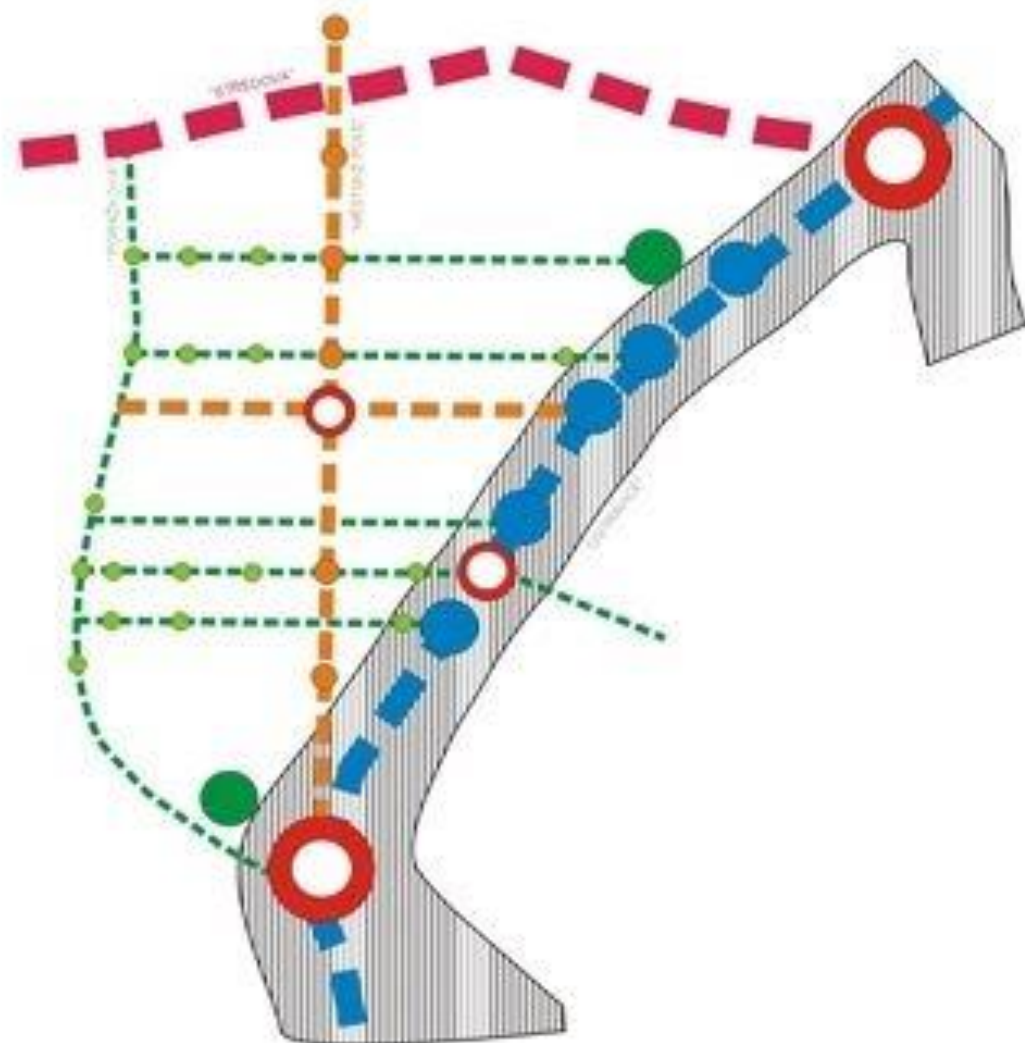
Zóna ekologických rizik nižšího stupně - rizika podmiňující

Jedná se o plochu, kde jsou půdy potenciálně ovlivněny zvýšenou hladinou podzemní vody. Produkční potenciál půd je velmi nízký. Půdy jsou méně odolné proti účinkům kyselých srážek. Oblast ohrožená emisemi a exhalacemi. Geologické podloží je tvořeno fluválními, převážně hlinitopísčnými odloženými nižšího nivního stupně. Z hlediska zakládání staveb se jedná o soudržné zeminu o mocnosti 2-5 m uložené na střídivých vrstvách písčité a štěrkovitého zemin o mocnosti 2-5 m - podmínečně vhodné základové půdy, málo únosné a nestoproměnně stačité základové půdy. Hladina podzemní vody je v hloubce 3-5 m.

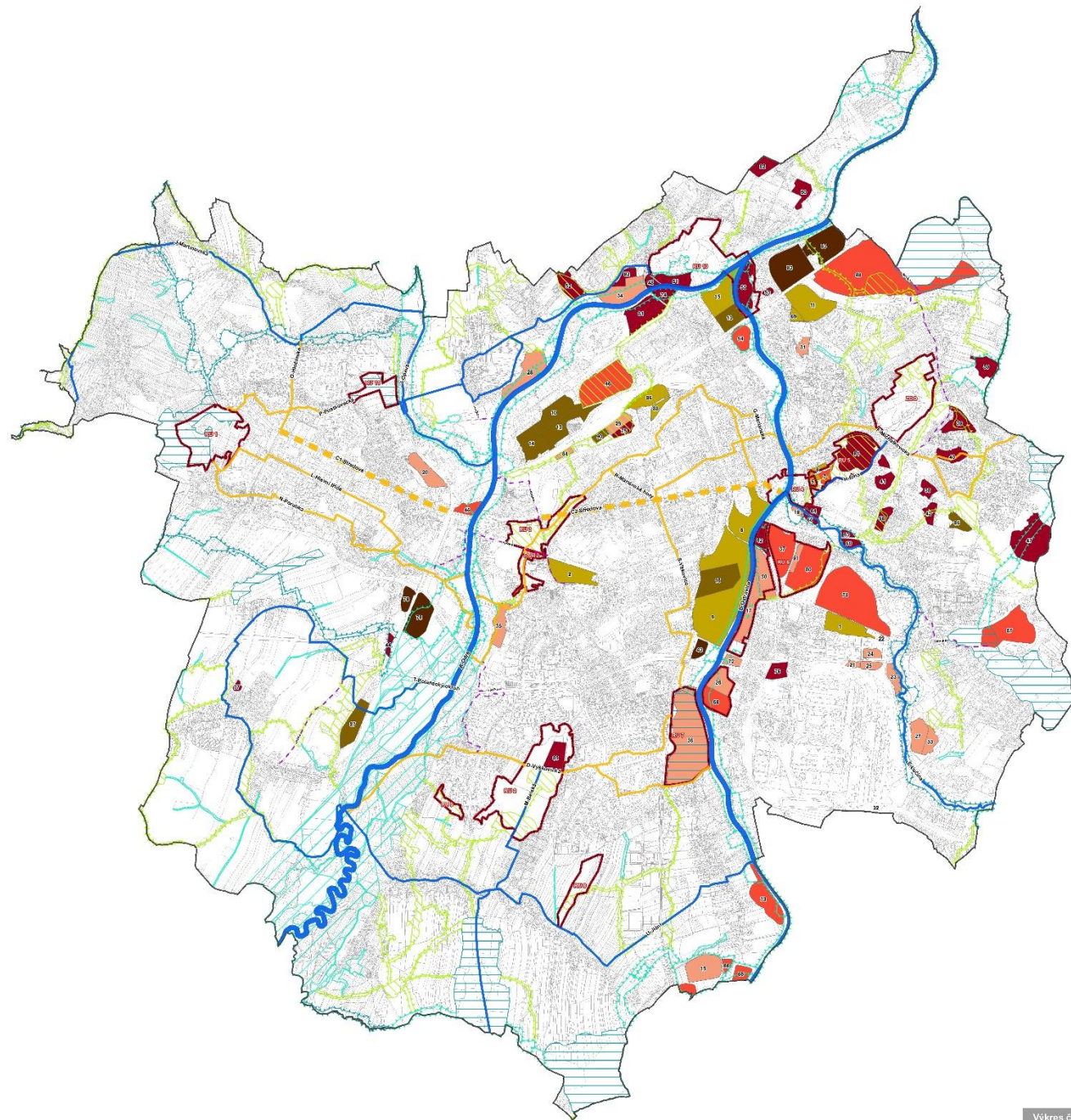
Zóna antropogenních násypů a poklesů - rizika podmiňující

Plochy jsou druhotně zvrstvené. Z důvodu narušení horninového masivu nelze vyloučit nepříznivé účinky. Platí pro ně podstatně podmínky jako pro výše uvedenou zónu ekologických rizik nižšího stupně, jen některé podmínky se změní. Rozdíl je v základových podmínkách, kdy je nutno přikládat k převládání původních zemin antropogenními uloženinami - nejčastěji se jedná o strukové haldy a překrytí kulturní zemnou. O využitelnosti jako základové půdy rozhoduje míra zhutnění zpevněných substrátů. Z hlediska poklesů je území zařazeno do IV.-V. staveništní skupiny (podle ČSN 73 0039). Obecně jsou vlastnosti těchto ploch těžce prognózovatelné, ale na druhé straně lze rizika ovlivnit pomocí stavebně-technických opatření.

LEGENDA:

ROZVOJOVÉ OSY	CELOMĚSTSKÉHO VÝZNAMU	PŘEVÁŽNĚ PŘEVODOVHO CHARAKTERU	
		PŘEVÁŽNĚ MĚSTSKÉHO CHARAKTERU	
	MĚSTSKÝCH ČASTÍ	PŘEVÁŽNĚ MĚSTSKÉHO CHARAKTERU	
	MĚSTSKÉHO VÝZNAMU	PŘEVÁŽNĚ MĚSTSKÉHO CHARAKTERU	
VÝZNAMNÉ PLOCHY ZELENĚ NA ROZVOJOVÝCH OSAH			
ROZVOJOVÉ UZLY SYSTÉMU ZELENĚ			
CELOMĚSTSKY VÝZNAMNÉ PLOCHY ZELENĚ			
ÚZEMÍ SYSTÉM EKOLOGICKÉ STABILITY			

LEGENDA

ROZVOJOVÉ OSY SYSTÉMU ZELENĚ

- hlavní - tranzitní
- hlavní - městského partu
- vedlejší - přírodní
- vedlejší - městská, vedlejší - městského partu
- - - spojnka

ROZVOJOVÉ PLOCHY SYSTÉMU ZELENĚ

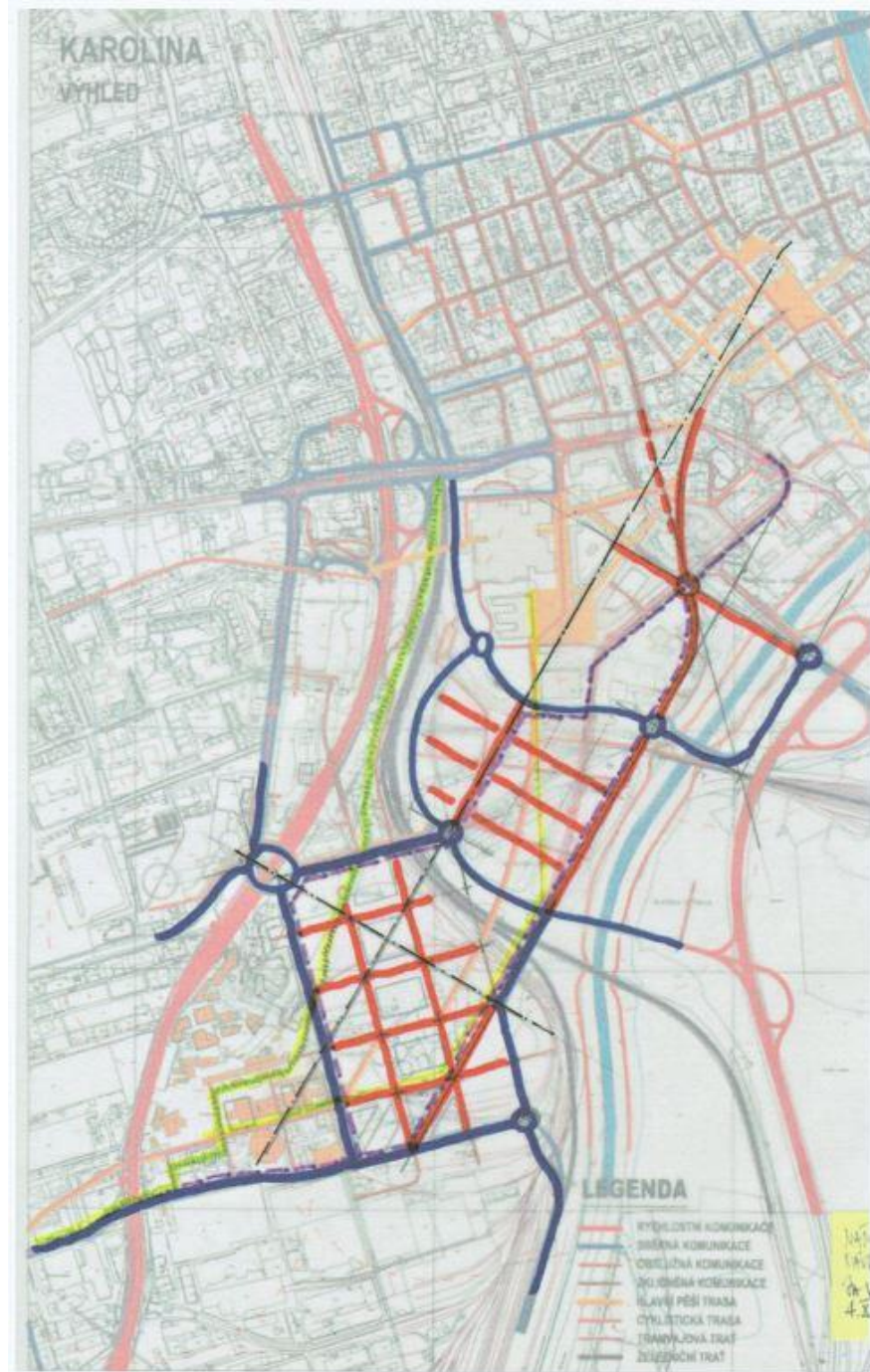
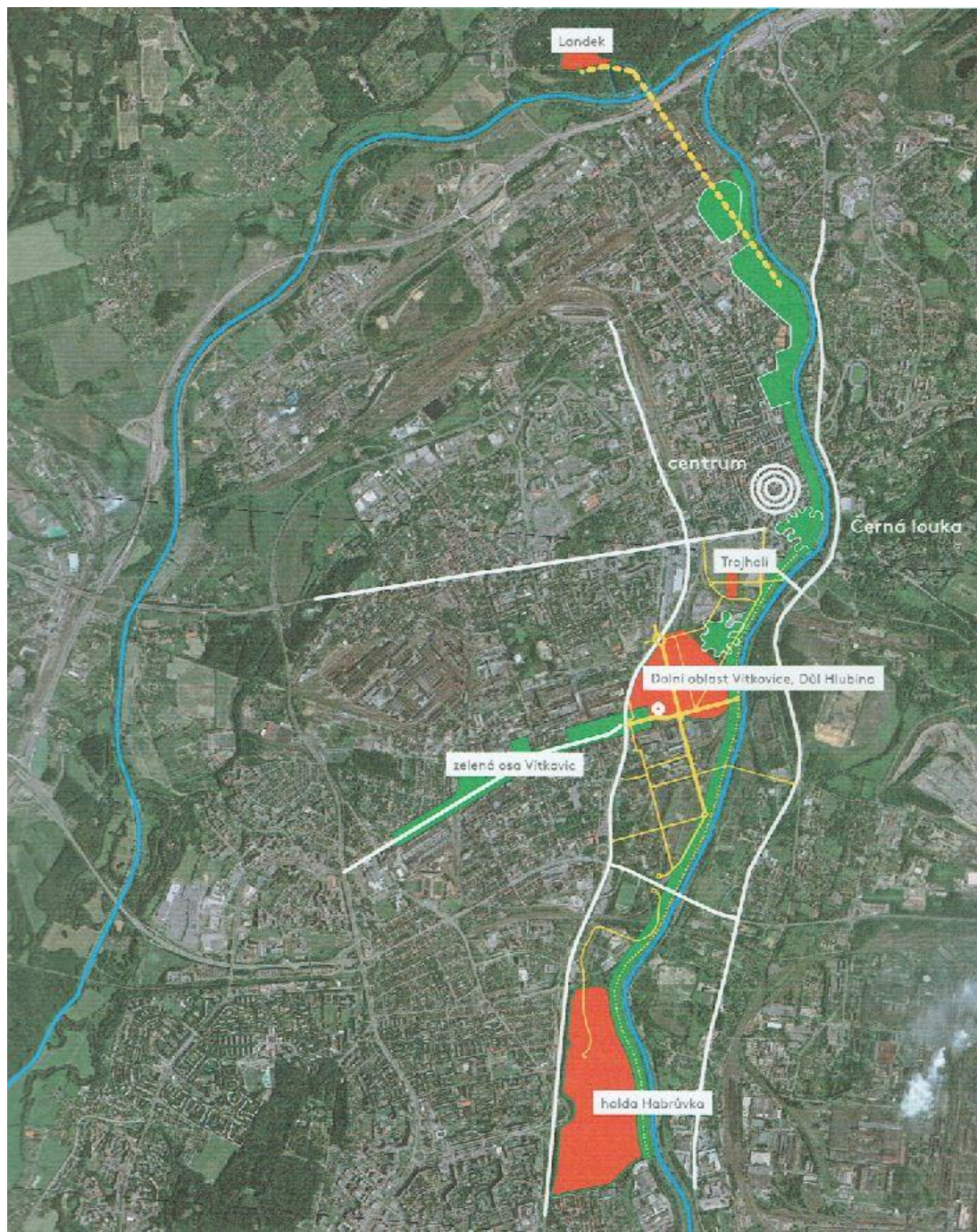
- RU - rozvojový území (možnost kombinace FT)

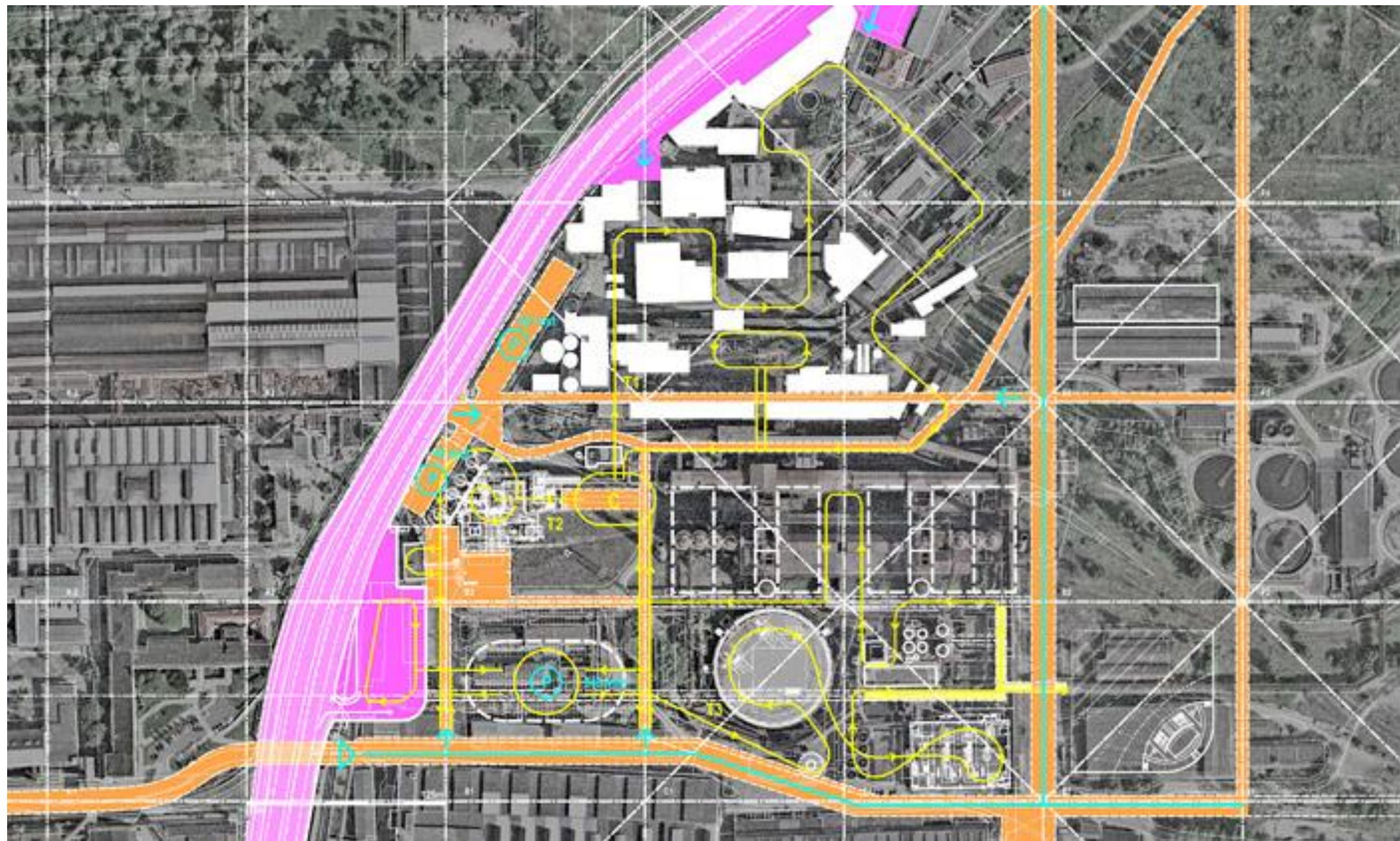
BROWNFIELDS - vhodnost zapojení do systému zeleně

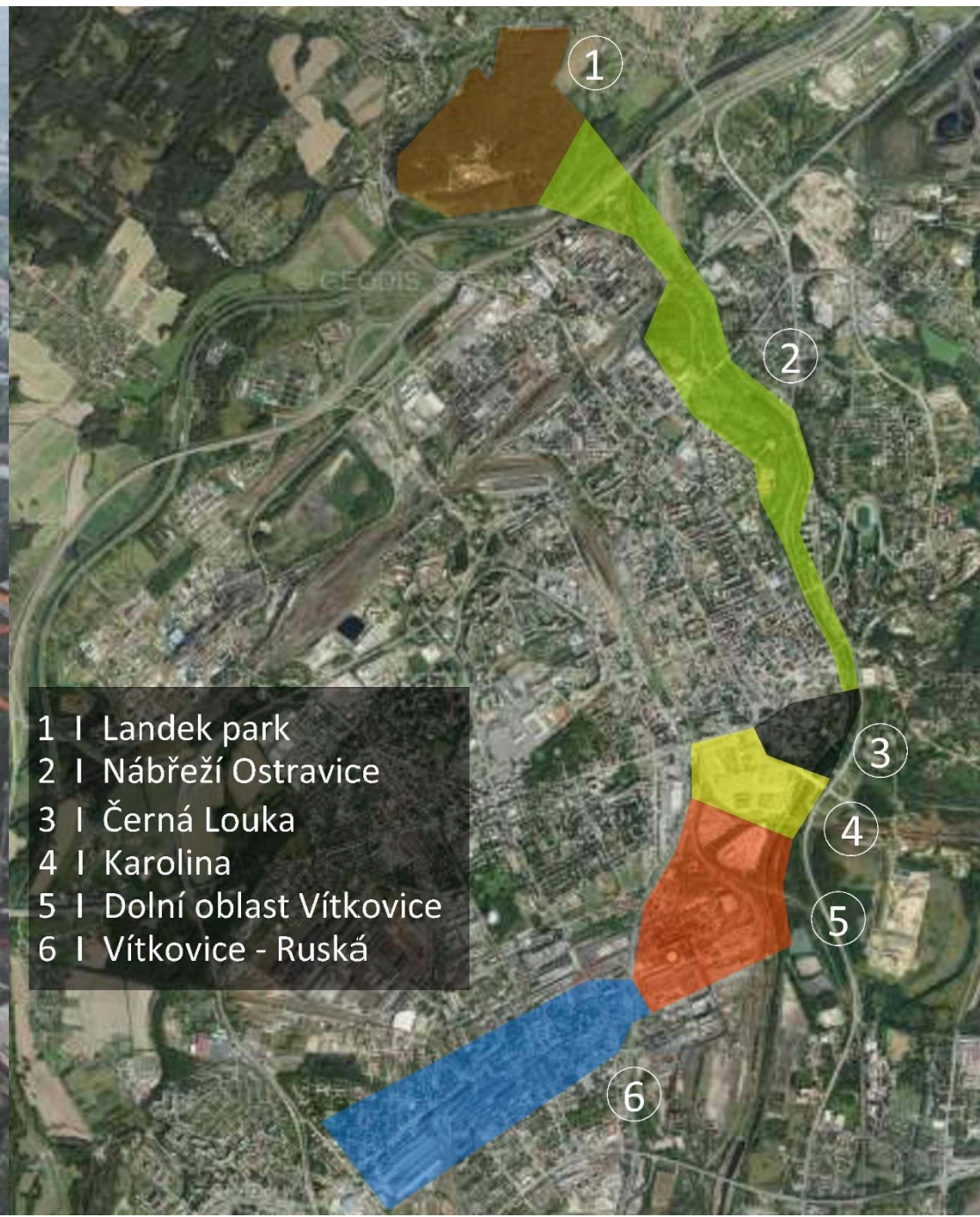
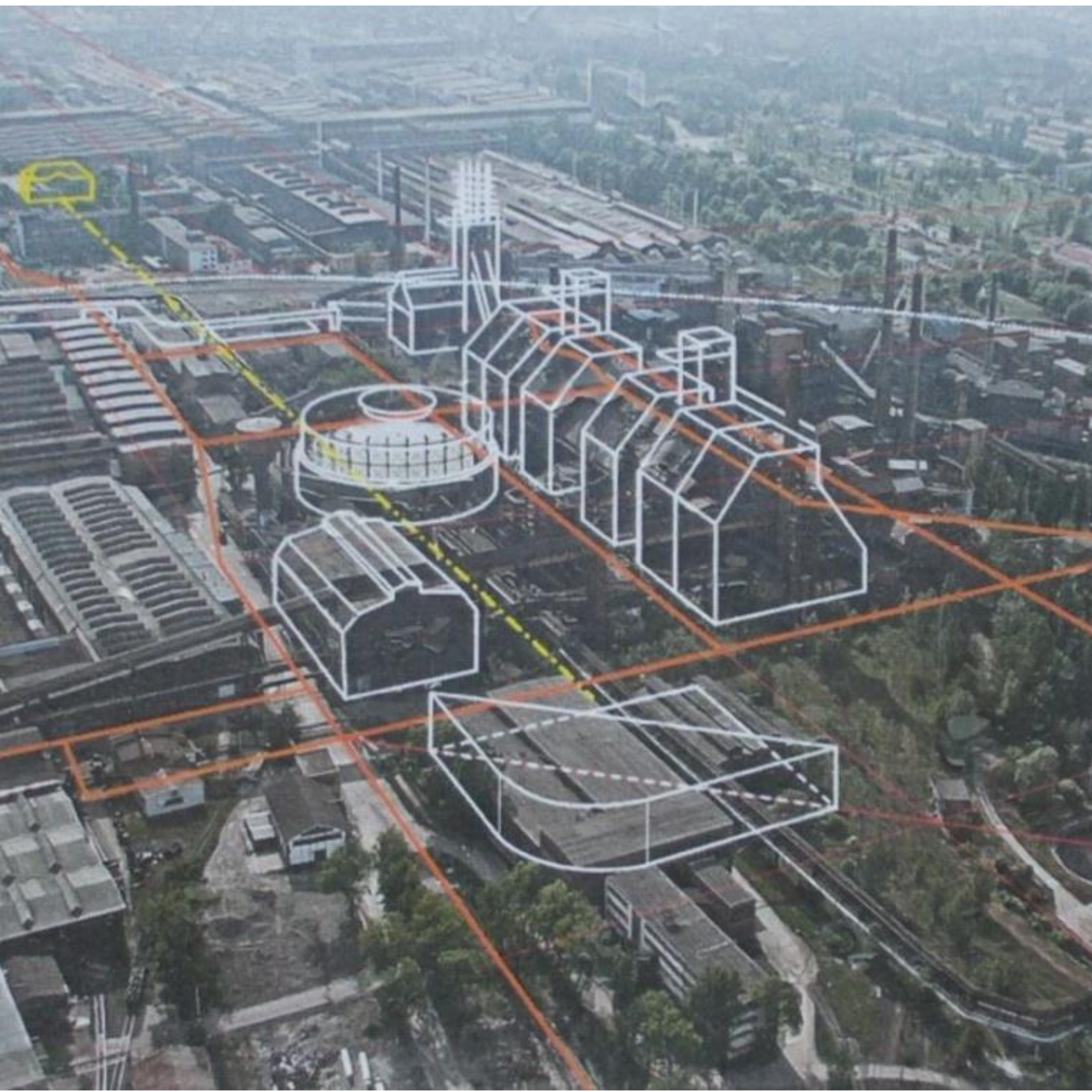
- 1 - rekultivovaná plocha, skládky zemin, rekultivované odvaly, odvaly stabilní
- 2 - odvaly na nichž probíhá rekultivace
- 3 - odkaliště, skládky průmyslových odpadů, chemických odpadů
- 4 - průmysl ukončený
- 5 - průmysl činný (obkavované ukončení)
- 6 - ostatní

ÚSES

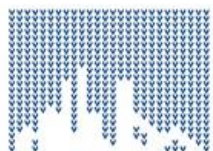
- nadregionální biocentrum
- regionální biocentrum
- lokální biocentrum
- nadregionální biokoridor
- regionální biokoridor
- lokální biokoridor
- interakční prvek

- 1 | Landek park
- 2 | Nábřeží Ostravice
- 3 | Černá Louka
- 4 | Karolina
- 5 | Dolní oblast Vítkovice
- 6 | Vítkovice - Ruská

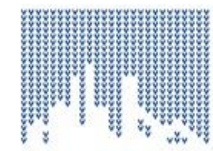
DOLNIVITKOVICE.CZ

VSTUPENKA

www.dolnivitkovice.cz | www.lanekpark.cz | www.stcostrava.cz | tel.: +420 724 955 121

Dolní Vítkovice
a Lanek park

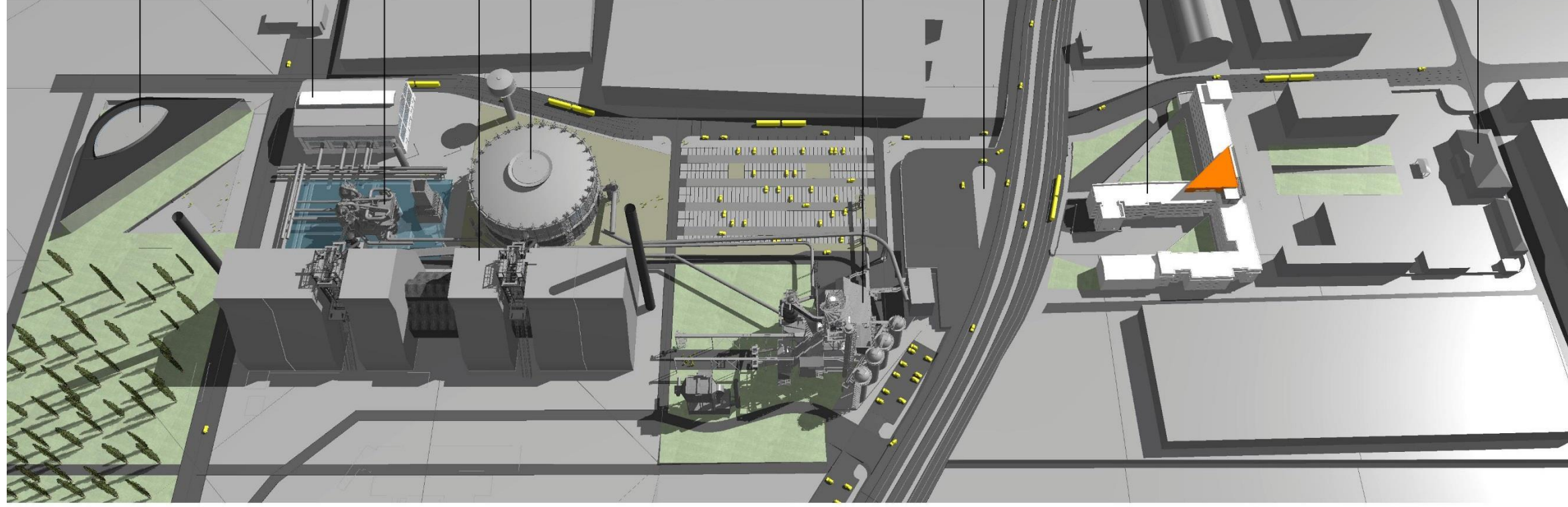
číslo vstupenky: 000 000

DOLNIVITKOVICE.CZ

č. 000 000

SCIENCE AND TECHNOLOGY CENTRUM

VI. ENERGETICKÁ ÚSTŘEDNA

ENERGOCENTRUM

VYSOKÉ PECE 4 A 6

PLYNOJEM

VYSOKÁ PEC Č. 1

VÍTKOVICKÁ KŘÍŽOVATKA

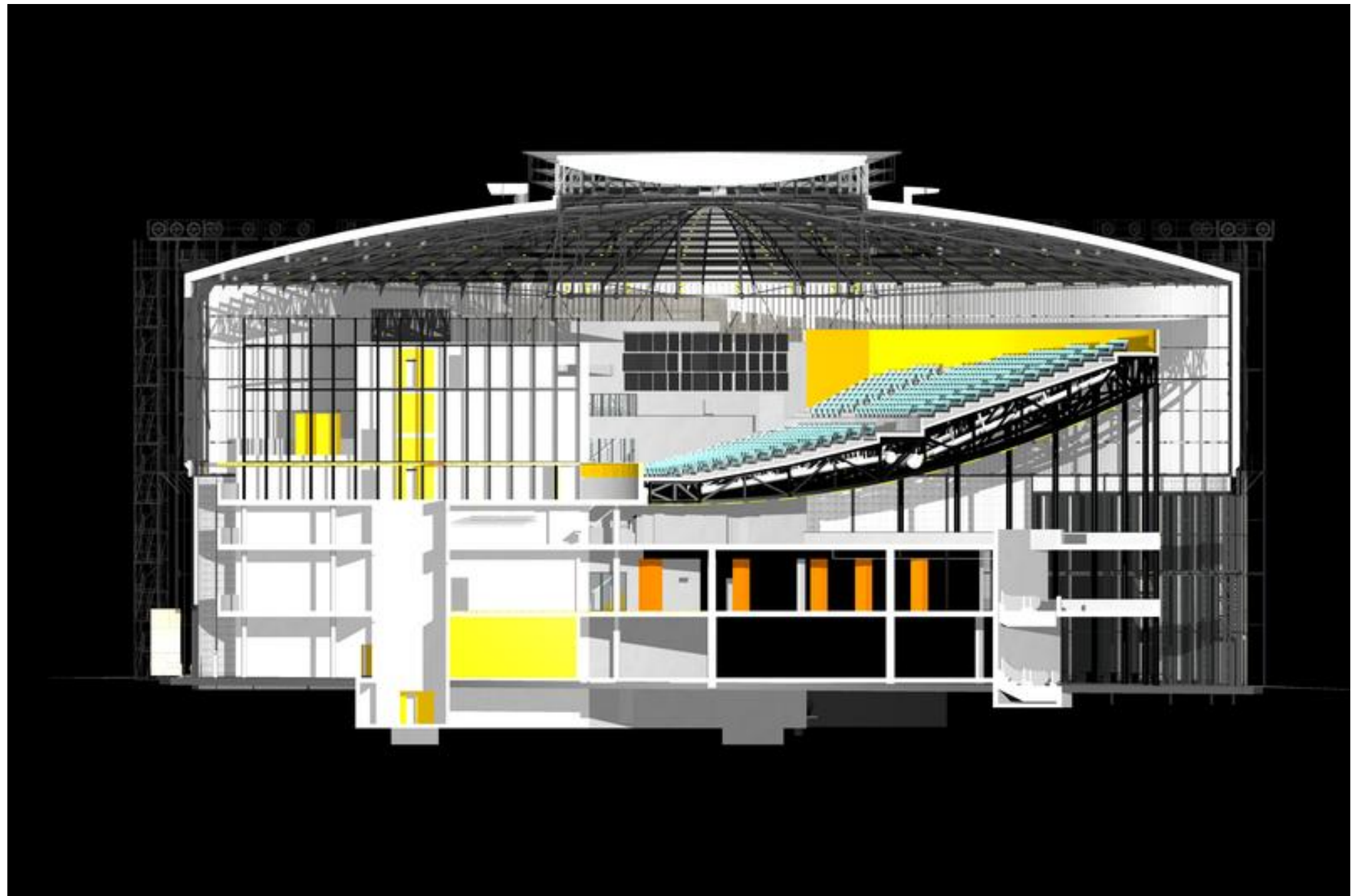
STARÉ GENERÁLNÍ ŘEDITELSTVÍ

ROTHSCHILDŮV ZÁMEČEK

www.promusic.cz

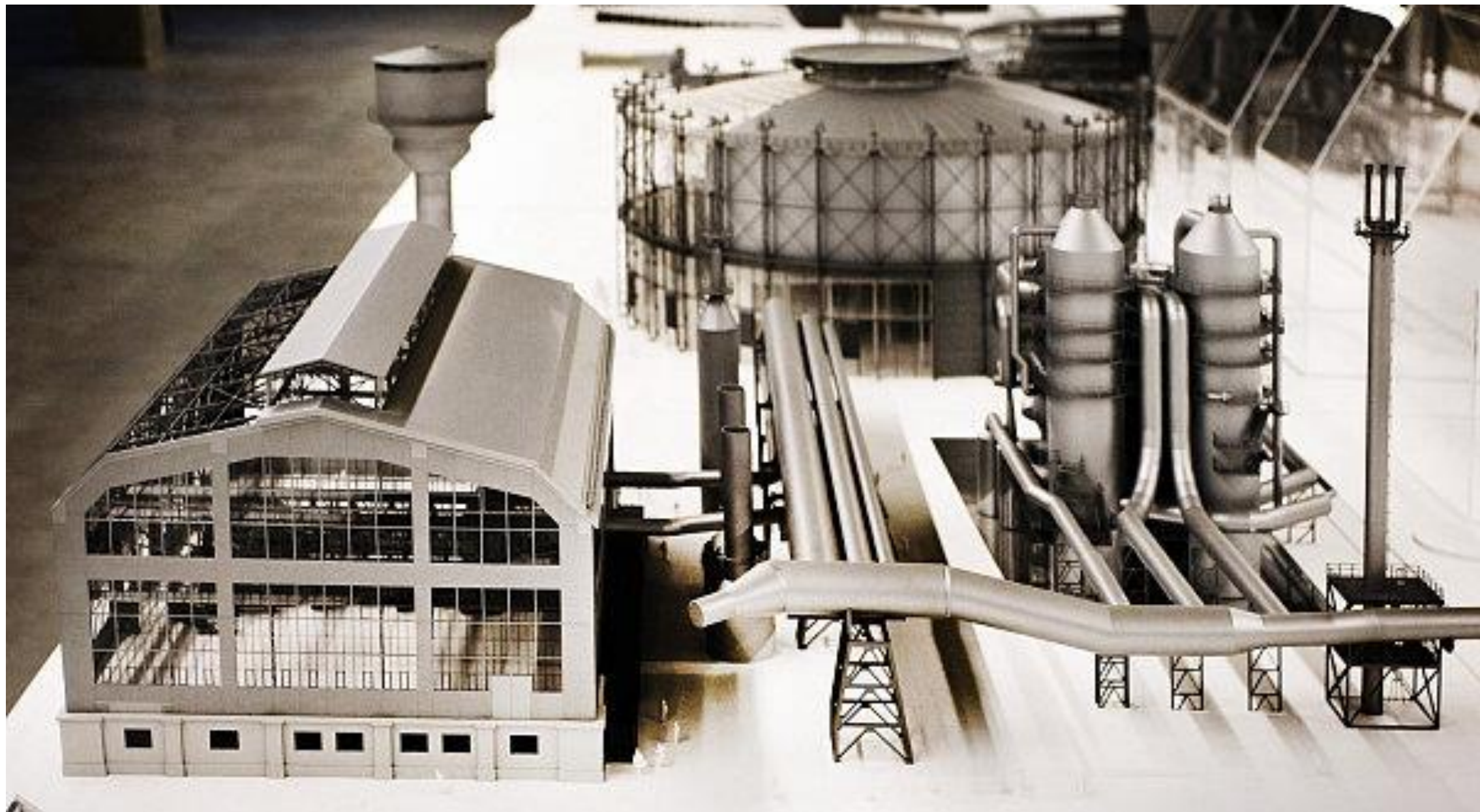

www.mobilni-kino.com

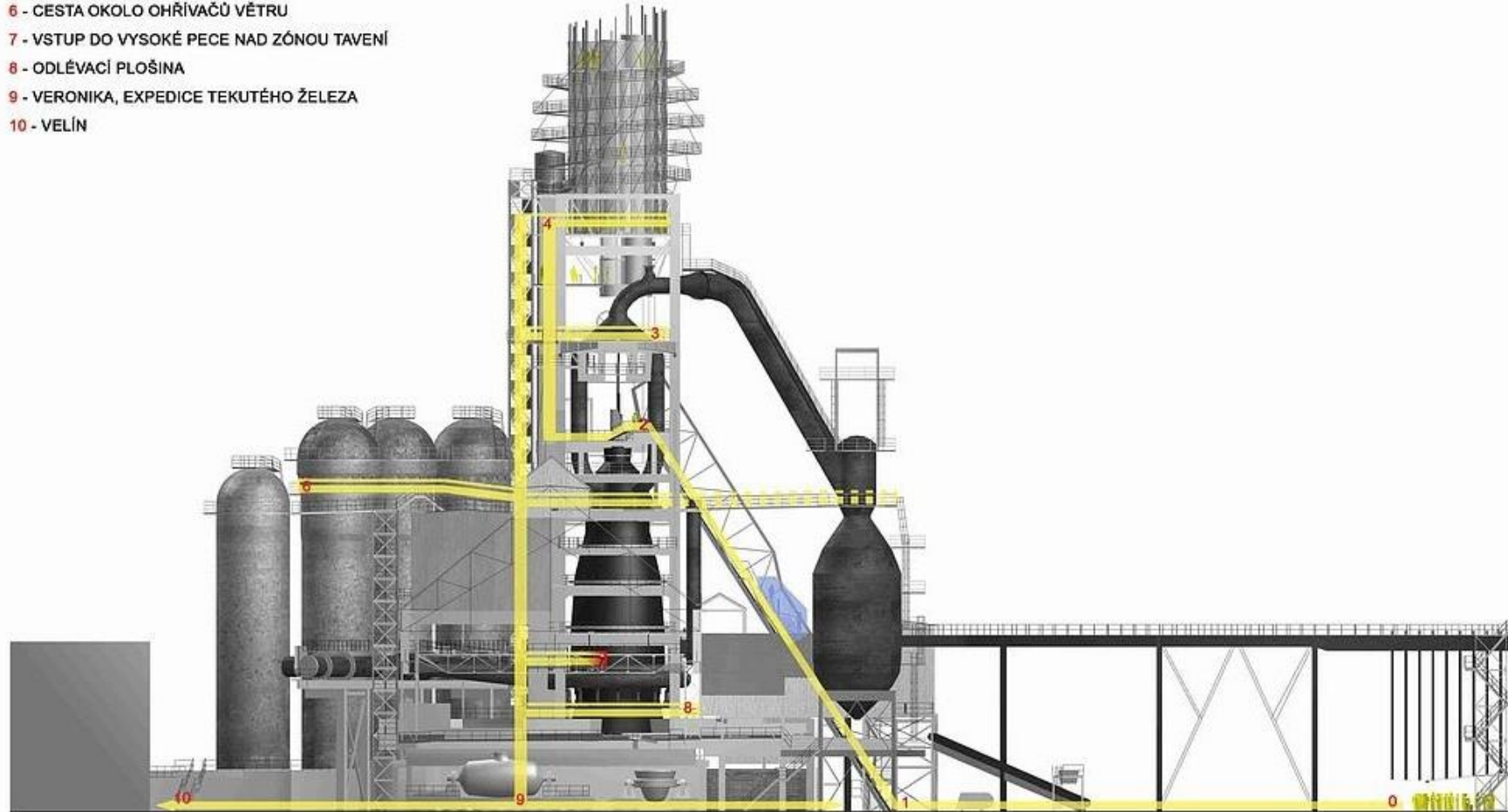

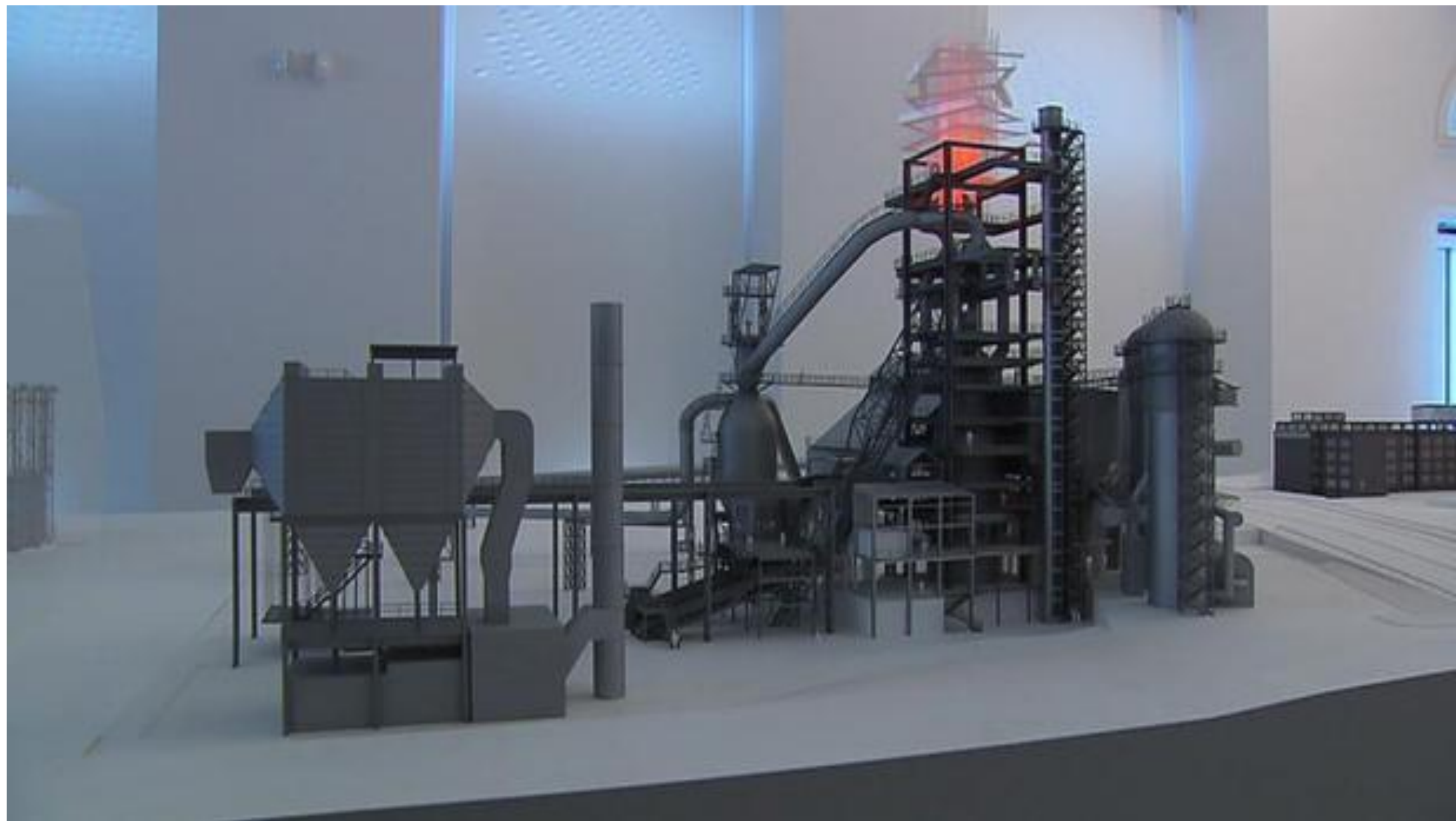

PROHLÍDKA TRASY VYSOKÉ PECE Č.1

- 0 PRÍSTŘEŠEK, / VÝCHOZÍ MÍSTO PROHLÍDKOVÝCH TRAS
- 1 - NÁSTUP DO SKIPOVÉHO VÝTAHU / SUROVINA NÁKLAD
- 2 - VÝSTUP ZE SKIPOVÉHO VÝTAHU / SUROVINA VÝSYP
- 3 - NÁSTUP DO SVISLÉHO VÝTAHU / ČÁST TRASY OBSLUHY
- 4 - VÝSTUP ZE SVISLÉHO VÝTAHU / VSTUP DO VÝKLADOVÉ MÍSTNOSTI,
PROFI PREZENTACE PROCESU TAVBY ŽELEZA CESTA DOLŮ PO SCHODECH (MOŽNO I VÝTAHEM)
- 5 - KLDKA UZÁVĚRU VYSOKÉ PECE, SOUBĚH TRAS VYSOKOPECNÍHO PLYNU
- 6 - CESTA OKOLO OHŘÍVAČŮ VĚTRU
- 7 - VSTUP DO VYSOKÉ PECE NAD ZÓNU TAVENÍ
- 8 - ODLÉVACÍ PLOŠINA
- 9 - VERONIKA, EXPEDICE TEKUTÉHO ŽELEZA
- 10 - VELÍN

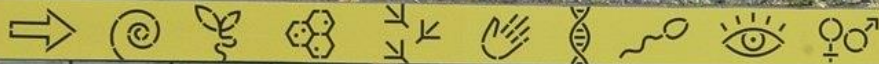

4

SVĚT TECHNIKY

Nově připravované centrum Svět techniky v ostravských Dolních Vítkovicích nabídne návštěvníkům stovky zábavných, interaktivních exponátů, které budou mít za úkol popularizovaně vzdělávat, a hlavně pobavit jak širokou veřejnost každého věku, tak především studenty základních a středních škol. Svět techniky obsáhne odvětví vědy, techniky, průmyslu ale i přírodních věd. Velkou část expozice zabere také venkovní zahrada, která bude sloužit jak k poznání, tak i k odpočinku a relaxaci.

Zahrada je rozdělena do několika tematických celků, které společně tvoří harmonické seskupení rostlin s nízkými nároky na lidskou péči. Divoké přirozené záhony budou střídát záhony suchomilné, skalka i kuchyňská zahrádka plná bylinek a koření. „Plochu chápeme jako rozvinutý koberec sestavený z mnoha přírodních motivů, které ale celkově působí kompaktně, vyváženě a jejich různost je patrná v jednotlivých detailech při zachování základních principů geometrie. Myslíme si, že je to poselství o vzdělaném člověku (společnosti), který inteligentní, přátelskou formou ukazuje, jak se dá tvořit, žít a nechat žít v atypických podmínkách konstrukce,“ popisuje svou vizi o zahradě Zdeněk Sendler z Ateliéru zahradní a krajinařské architektury Sendler-Babka.

Těžištěm zahrady jsou tři pohodlná mola, propojené pěšinami. Přednost se dává opět především přírodním materiálům v podobě dřevěných roštů, kamenů nebo šterkových ploch s rostlinami. Hlavní z funkcí, zahrady je především relaxace a odpočinek, proto zde budou dřevěné, masivní hranoly k sezení, tak aby nijak nenarušovaly celkový obraz přírody uprostřed industriálního prostředí.

<http://www.msstavby.cz/vitkovice-nezapominaji-ani-na-zelen-a-ekologii-22-05-2011/>

http://sdeleni.idnes.cz/ostravsky-svet-techniky-bude-mit-i-velkou-zivou-zahradu-k-prozkoumani-1mh-/tec_sdeleni.aspx?c=A140814_142158_tec_sdeleni_ahr

FAJNE, NO NI???

OSTRAVA!!!

NATUR-PARK
SCHÖNEBERGER
SÜDGELÄNDE

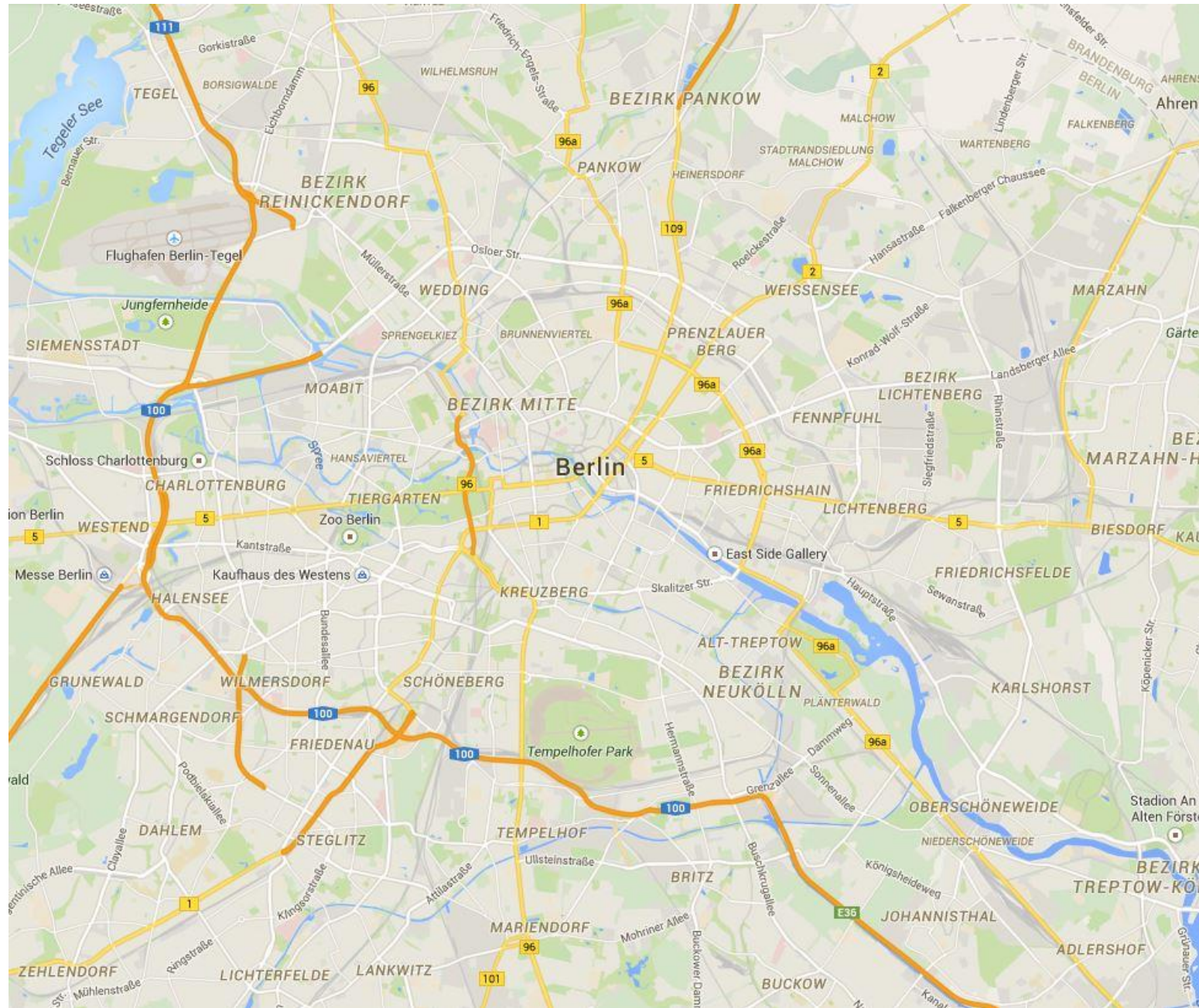
FINANZIERT DURCH DIE
ALLIANZ UMWELTSTIFTUNG
UND DAS LAND BERLIN

GRÜN BERLIN GMBH

1999

http://www.gardenvisit.com/garden/sudgelande_nature_park

Standort

Natur-Park Schöneberger Südgelände

Von der Industriebrache zum Paradies ... Beim Spaziergang durch eine der schönsten Industriebrachen Berlins, zwischen den S-Bahnhöfen Südkreuz (früher Papestraße) und Priesterweg, fällt es schwer, keine Klischees zu bemühen. Die Natur hat sich hier ihr angestammtes Gebiet zurückerobert und bietet den Besuchern ein wildes, rauhes Gelände, das dennoch seinen ganz eigenen Charme besitzt.

Seine Anfänge nahm das Schöneberger Südgelände vor rund 90 Jahren. Der stete Anstieg des Eisenbahnverkehrs in und aus der Metropole Berlin machte etwa 1920 den Bau eines großen Rangierbahnhofs

notwendig. Die Gigantomanie des Dritten Reiches wollte daraus einen überdimensionierten Südbahnhof machen. Das Areal war eine „Wüste“ von Stahl und Schotter – keine besonders lebensfreundliche Umwelt. Die Berlin-Blockade setzte dem Bahnhof 1948 endgültig ein Ende.

Aus seinem Dornröschenschlaf erwachte das Gelände erst viel später, in den 1970er Jahren, als der Senat dort den für West-Berlin notwendigen Güterbahnhof schaffen wollte. In den 1980er Jahren verhinderte dann aber eine Bürgerinitiative die Rodung des Geländes. Das Südgelände wird als

eines der wertvollsten Naturgelände Berlins erkannt und ist eines der wichtigsten Kaltluftentstehungsgebiete der Stadt.

Seltene Tier- und Pflanzenarten aller Herren Länder haben sich hier angesiedelt. Die entstandene „Wildnis“ ist mehr als ein herkömmlicher Park. Im Gegensatz zu diesem hat hier die Natur noch „freie“ Entfaltungsmöglichkeiten. Keine Monokultur an Pflanzen- und Tierarten, sondern eine lebendige Industriebrache bietet sich dem Besucher. Auf den Sand- und Schuttböden siedelten sich typische Pflanzen- und Tierarten an, welche

ideale (weil konkurrenzarme) Lebensbedingungen vorfinden. Andere Wege der Besiedlung waren der Eintrag durch die Luft (als Flugsamen oder

als Beerenfrüchte von Vögeln), als Haft- oder Klettfrüchte (über das Fell umherstreunender Tiere) und schließlich durch die angrenzenden Gartenkolonien. So finden sich im Schöneberger Südgelände seltene Trockenrasenflächen, Erstbesiedlungsgehölze und ein sich daraus entwickelnder „Urwald“. Das Gelände erstreckt sich auf einer Fläche von 200 mal 2000 Metern.

Alles ist in Bewegung in dieser Wildnis – ein Teil wird vom Menschen geformt, während sich anderswo die Natur entfalten kann. Ohne den lenkenden Eingriff würden über kurz oder lang bestimmte Gehölze andere Pflanzen verdrängen und damit auch

den Lebensraum der dort existierenden Tierpopulationen beeinflussen.

Ein 600 Meter langer Weg aus eisernen Gittern führt etwa einen halben Meter hoch über dem Boden durch den unter Naturschutz stehenden Bereich. Kunst und Technik werden hier zum Mittel, um die Natur vor dem Menschen zu schützen. Dieser Weg ist, wie viele andere technische Objekte, ein Versuch, Kunst, Technik und Natur in Einklang zu bringen.

Der weithin sichtbare, um 1927 erbaute Wasserturm, eine alte Dampflok, eine der ältesten Lokdrehmaschinen Deutschlands, Wasserpumpen, Lichtmasten, Gleisanlagen sowie ein Lokschuppen und viele eiserne Kunstobjekte laden dazu ein, entdeckt und bestaunt zu werden.

Zwei behindertengerechte Rundwege (ein und knapp drei Kilometer lang)

Natur-Park Schöneberger Südgelände
Eingang S-Bahn Priesterweg
www.gruen-berlin.de

Öffnungszeiten:
Täglich von 9 Uhr, im Sommer bis 20 Uhr,
im Winter bis 17 Uhr.

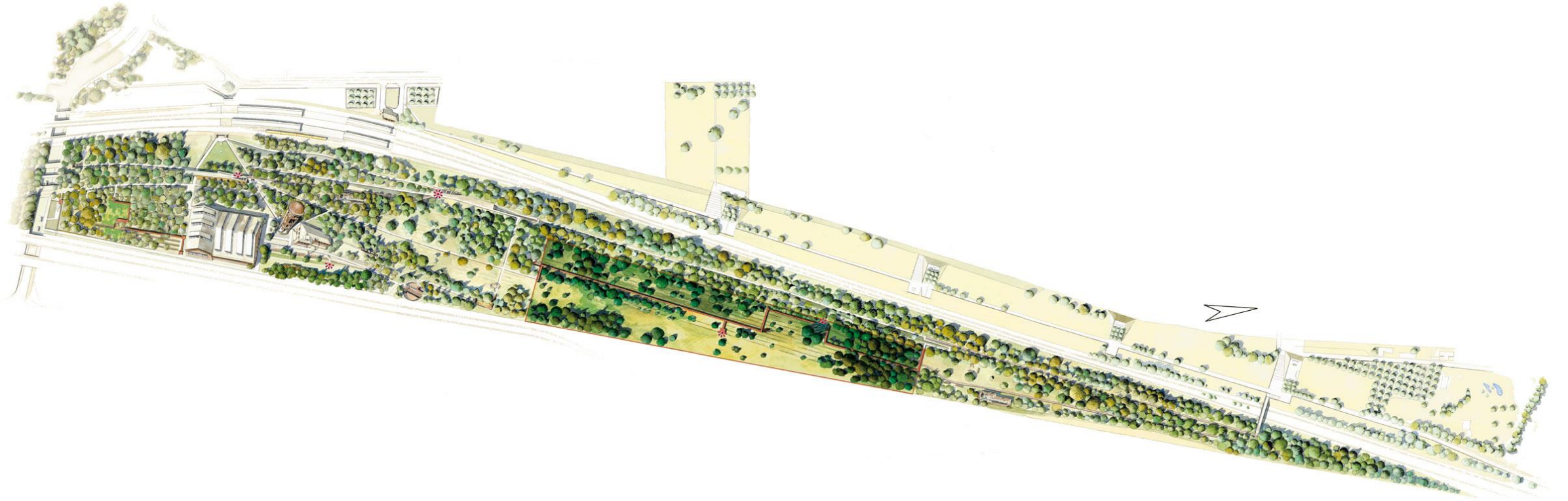
Eintritt: 1,- Euro

Verkehrsanbindung:
S-Bahn: Priesterweg, S2, 25
Bus: Prellerweg, 170, X 76, M 76

führen durch das Südgelände. Bänke laden immer wieder zum Verweilen ein. Verfolgen Sie die Veränderung der Natur im Wandel der Jahreszeiten!

Ralf Salecker

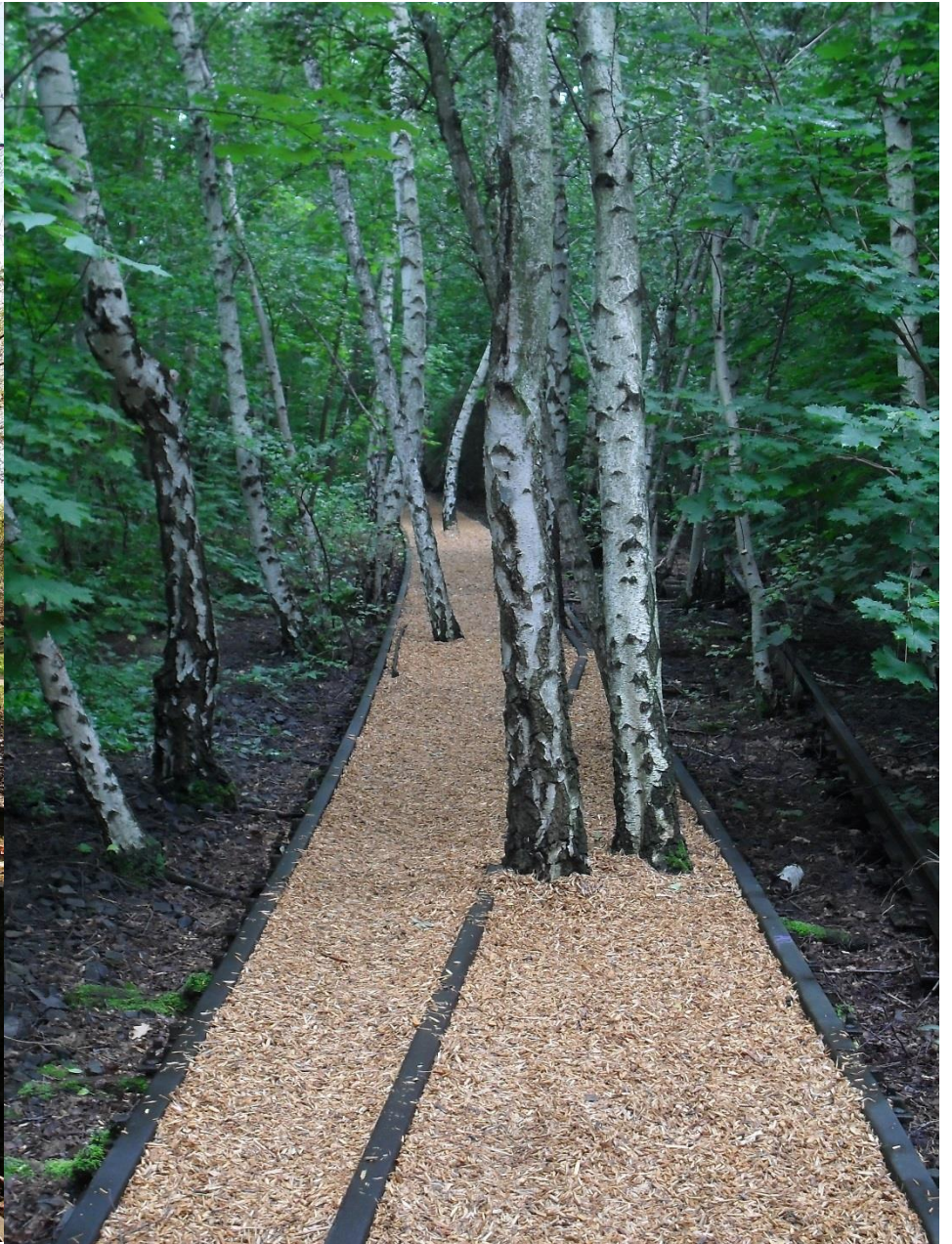
50 3707-2

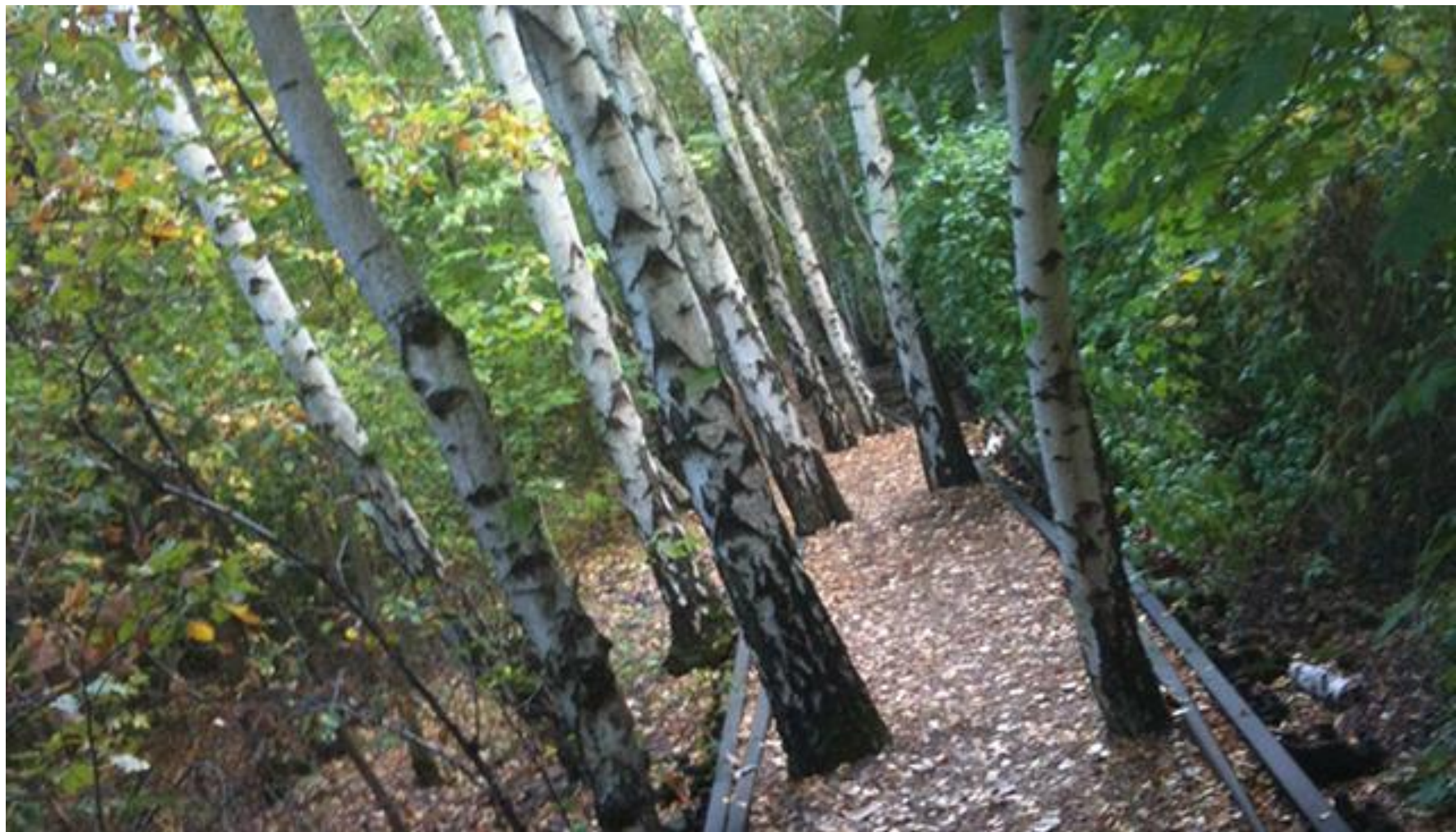
LOK NICHT
BETRETEN

DIE KUNST IST DER NÄCHSTE NACHBAR DER WILDNIS

<https://www.youtube.com/watch?v=wILO6MRLUJU>

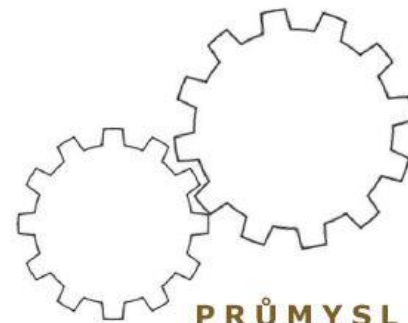

MENDELOVA ZEMĚDĚLSKÁ A LESNICKÁ UNIVERSITA V BRNĚ

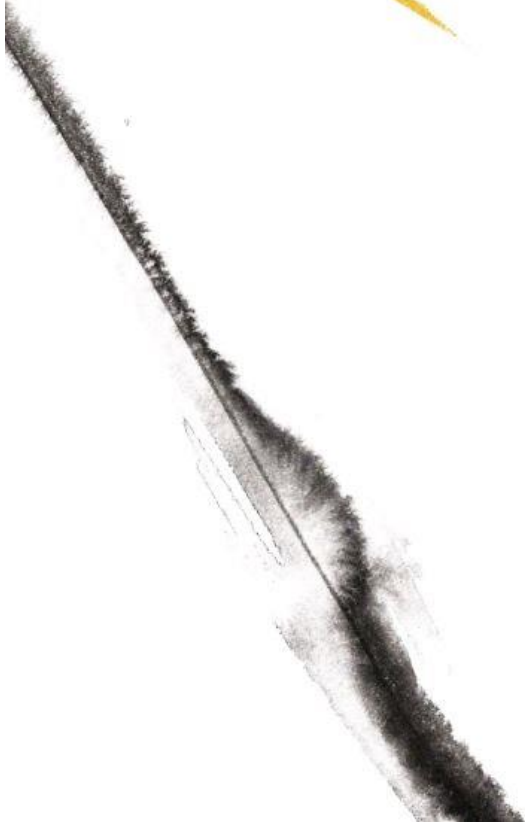

PRŮMYSL VS. ZAHRADA
BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

VEDOUcí BAKALÁŘSKÉ PRÁCE: Ing. Barbara Krátká Adámková, Ph.D.
VYPRACOVAL: ONDŘEJ SEMOTÁN

L E D N I C E 2 0 0 8

MENDELOVA UNIVERZITA V BRNĚ
Zahradnická fakulta v Lednici

REVITALIZACE POSTINDUSTRIÁLNÍCH PROSTOR
Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: Ing. Barbara Adámková, Ph.D.
Vypracoval: Bc. Ondřej Semotán

Lednice 2010

5. PRÁCE S BROWNFIELDS ...

5.1 Postindustriální vegetace a možnosti jejího využití

Za postindustriální vegetací se obvykle považuje spontánní vegetace postindustriálních lad, která přirozeně osídluje procesem sukcese nově otevřená stanoviště. Vyznačuje se obvykle poměrně vysokou diverzitou a vysokým stupněm ekologické stability, vzhledem k tomu, že vzniká zcela neřízeně. Vzhledem k těžce pozměněným stanovištním podmínkám a velké proměnlivosti stanovišť (která však můžeme paralelně přirovnat k přírodním stanovištím (např. betonové věže – skalní stěny, zatopené sintrovací nádrže – mokřadní biotop, vyklizené plochy antropogenní sutě – skalní step, atp.) a těsné blízkosti města může být iniciační sukcesní skladba rostlin odlišná od potenciálně přirozené a je obohacena o nepůvodní (nedomácí) druhy. Příkladem může být expanze Buddleja davidii v některých částech německého Emscherparku (viz foto).

Wildlife–divočina, která je často přítomnou vegetační maticí postindustriálních stanovišť může být v případě revitalizace považována za cílový, resp. startovní (nebo dočasně cílový) stav vegetace, který lze využít různě intenzivními způsoby.

(viz schéma na této straně)

Samotná struktura sukcesního společenstva může být ovlivňována zejména formou managementu. Při zachování přírodního přirozeného charakteru (zejména druhová skladba), tak lze dosáhnout nejrůznějších estetických výrazů.

Luken (1990) shrnuje model rozvoje zeleně založený na managementu sukcese do tří hlavních složek:

1. Plánovaná disturbance
2. Kontrolovaná kolonizace
3. Kontrolovaný rozvoj druhů

(Dunett 2004)

Tyto tři aspekty managementu jsou schopny manipulovat strukturu společenstva, abundanci a dominanci jednotlivých druhů, jejich přítomnost, absenci, rychlost růstu jedinců, populace i celého společenstva a prostorovou strukturu.

Další ukázkou práce se sukcesním společenstvem je doplňovat jeho druhovou skladbu. Myšlenka vnést koření do již existující přirozené vegetace je ústřední pro „The Wild Garden“–divoké zahrady Williama Robinsona (1870) Vychází z předpokladu, že lokální

schéma č. 1 Příklady přístupů k využití postindustriální vegetace

(upraveno dle Matějka 2009)

ponechání

/bez dalších zásahů

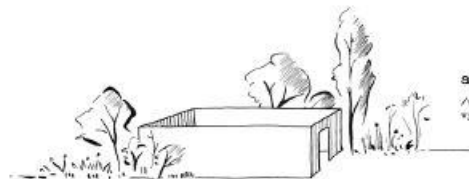
**přizpůsobení/
adjustace**

/struktura ekotypů a sběrů
včetně sesazení, může být
uplatněn specifický management,
je zpřístupněna a exponována

izolace

/silně exponice v izolaci, je
výběr segmentů, který je v
oblasti změně struktury
zachován jako relikt

antizolace

/v rámci sukcesní divočiny je
vytvořena enkláva kultury

**preparace a
komplementace**

/selekcce hodnotných jedinců,
skupin, částí a následné dotvoření
celku pomocí vegetačních a nebo
architektonických prvků

doplnění společenstva může výrazně pozvednout jeho estetiku, která se nezainteresovaným pozorovatelům může jevit jako všední." (Kingsbury in Dunett) Takové doplnění je však založeno na rozpoznání struktury společenstva a jeho stanoviště a výběr přidávaných rostlin je analogický dle těchto vlastností. (Srovnej např. německá trvalkářská škola- Životní okruhy rostlin - *Lebensbereiche (Sieber)*) Přístup je dobře aplikovatelný zejména v městských prostorech, parcích a zahradách, zatímco ve volné krajině a na ekologicky citlivých místech jej aplikovat nelze.

V popisu přeměn průmyslových areálů by se nemělo opomenout také tzv. „Naturgartenbewegung“ (tvorba přírodních zahrad, velké hnutí 70. a 80. let 20. století, které vychází z Robinsonova konceptu, jež dodnes ovlivňuje chápání urbánní zeleně a prosazuje připuštění dynamiky vývoje rostlin v urbánních centrech. (Trevisan 2004)

5.2 Systém zeleně a jeho vztah k brownfields

Definujeme systém zeleně jako soubor veřejných, poloveřejných i privátních prostorů, které jsou v určitých prostorových vztazích napříč prostředím město-krajina, sloužících svým návštěvníkům k pohodlnější existenci v tomto prostředí a mající hygienickou funkci v celém tomto prostředí.

Často se teorie zabývají systémy veřejné zeleně ve smyslu spojitého organismu, který je průnikem systému zeleně a veřejných prostorů a snaží se o jeho kompletaci. Zpravidla je složen z uzlů-center a interakcí-propojení. Kvalita potom odpovídá hustotě systému a jeho dosažitelnosti. Jednou z prvořadých úloh je bezkolizní propojení systému. Většinou je tento model aplikován na případy velkých měst.

Metody Landscape urbanism (viz kapitola 5.3), vysvětlují nevhodnost absolutní segregace dopravy a funkcí. Z tohoto pohledu a výše uvedené definice je pak možné systém zeleně prostorově lokalizovat i jako disperzní. Je tedy vyjádřen pouze zelenými prostory a jejich dosažitelností a způsobem dosažitelnosti. Vzniká tak mozaika poloprospojená, která je ostatně blízká systému zeleně většiny měst. Společným znakem kvality pro oba systémy zeleně zůstává hustota systému. Disperzní systém zeleně je vhodně aplikovatelný a logičtější v menších městech a centrech. Uživatel systému při pohybu mezi jednotlivými plochami zeleně zažije i jinou zkušenost, než jen zezeň, naopak při pohybu mezi jinými než zelenými strukturami je možné procházet i zelení.

Ideálním případem je pochopitelně kombinace obou typů systémů dle lokalizace a aplikovatelnosti.

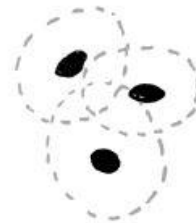
Plochy brownfields a samotná struktura průmyslu je ideální pro tvorbu v systému zeleně z mnoha důvodů:

- Disponuje dostatečně velkým volným prostorem pro zezeň.
- Průmyslová díla často obsahují liniové technické prvky infrastruktury (vlečky, železnice), a produktovody, které vymezují koridory pro vhodné trasování interakcí systému zeleně, mnohdy napříč celým městem (viz kladno XY)
- Lokalizace: Průmyslové areály jsou často lokalizovány při vodních tocích, které je vždy vhodné začleňovat z hygienických a ekologických důvodů do systémů zeleně. Často bývají také lokalizovány ve strategických lokalitách blízkosti center, která jsou typická absencí zeleně. Mohou být také umístěny na přechodu město-krajina, které lze propojit systémem zeleně.
- Plochy brownfields obvykle obsahují již určitá sukcesní stadia zeleně, která lze pro tvorbu systému zeleně vhodně využít (viz XY postind. Vegetace)
- Často se vyskytující kontaminace a ekologické zátěže lze částečně asanovat a eliminovat ve spolupráci s vegetací.

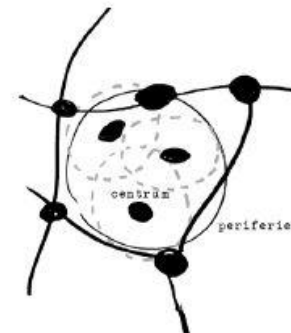
schéma: Systémy zeleně

spojitý systém zeleně
složený z center a interakcí

disperzní systém zeleně
vyjádřený ohnisky a jejich
dosažitelností

kombinace obou popsaných typů
systémů zeleně (disperzní v centru
města a spojitý na periferii)